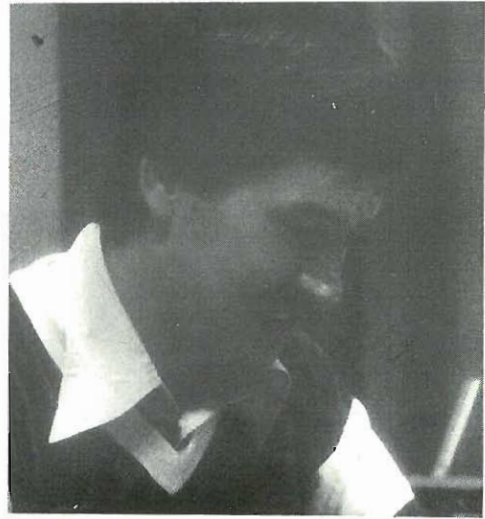

Äidinkielellä tapahtuvan opetuksen merkityksestä Skövden ja Eskilstunan suomalaisten siirtolaisoppilaiden koulunkäyntiin

Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteen laitoksella on valmistunut Ruotsin suomalaisia siirtolaisoppilaita koskeva tutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää suomen kielellä tapahtuvan opetuksen yhteyksiä siirtolaisoppilaiden äidinkielen taitoihin, koulusaavutuksiin sekä koulumotivaatioon ja -sopeutumiseen. Tutkimukseen valittiin Skövden kaupungista 9 ja Eskilstunasta 8 suomalaista ala-asteen luokkaa, joihin kuului yhteensä 340 suomalaista oppilasta. Vertailua varten mukaan otettiin Skövden ruotsalaisista luokista (2. ja 3. luokka) 53 suomalaista ja Suomesta Karstulan peruskoulusta 137 oppilasta. Tutkimukseen osallistui täten 530 koehenkilöä peruskoulun kolmelta ensimmäiseltä luokalta.

Kasvatustapahtuma siirtolaisoppilaan kohdalla

Ennen kuin käsitellään varsinaisia tutkimustuloksia, esitetään kasvatustapahtumaa suomalaisen siirtolaisoppilaan kohdalla. Kuviossa 1 esiin tuodut asiat selittävät osaltaan Ruotsin suomalaisten siirtolaisoppilaiden heikkoja kasvatustuloksia.

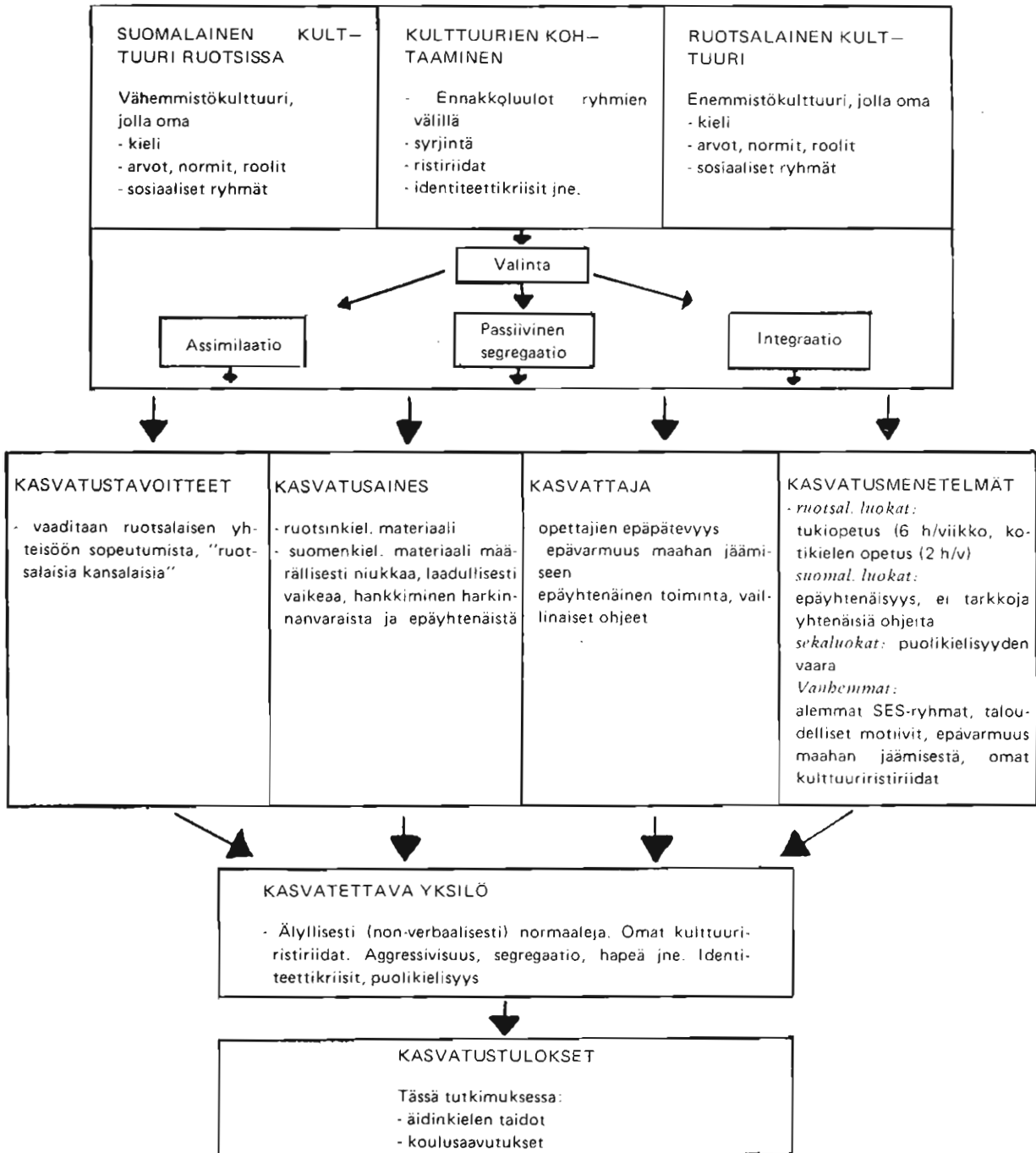
Kun pohditaan syitä suomalaisten siirtolaisoppilaiden kouluepäonnistumisiin ja suunnitellaan ohjelmia niiden poistamiseksi,

on ehdottomasti pidettävä mielessä olosuhteet, joissa he elävät. Ne näyttävät sangen epäedullisilta eikä niiden perusteella voida saavuttaa hyviä kasvatustuloksia. On vaikea päätellä, mikä osa esimerkiksi äidinkielen taidon vaihtelusta selittyy kuviossa 1 esitetyllä. On kuitenkin ajateltavissa, että mikäli Ruotsin suomalaisten siirtolaislapsien vanhemmat eivät olisi muuttaneet Ruotsiin, lapset menestyisivät koulussa yhtä hyvin kuin vastaavan ikäiset Suomessa koulua käyvät oppilaat. Voidaan perustellusti olettaa, että siirtolaislasten epäonnistumisiin ja identiteettikriiseihin ovat syynä muuton tuomat seuraukset eikä älyllinen huonomuus, niin kuin joskus on esitetty.

Suomalaisten siirtolaislasten suuri määrä tuli yllätyksenä ruotsalaisille kouluviranomaisille, jotka eivät olleet varautuneet tilanteeseen. Ruotsin suomalaisten siirtolaisoppilaiden perusteelliseen koulutusta koskevien asioiden järjestelmiseen ja kehittämiseen ei heti ryhdytty, koska ongelmien katsottiin olevan vain väliaikaisia, eikä toisaalta tiedetty, miten tulisi toimia. Tällä hetkellä sen sijaan siirtolaisoppilasta ja näiden kouluongelmista on jo runsaasti tietoa. Ruotsin kouluviranomaisten ja päätöksentekijöiden tulisi viimeistään nyt paneutua kunnolla maahanmuuttajien lasten koulu-

tuskysymykseen. Suunnittelussa ja järjestyksessä siirtolaisoppilaan tilannetta olisi tarkasteltava kokonaisvaltaisemmin, kuten tässä esityksessä on tehty. On syytä muistaa, että Ruotsissa peruskoulussa siirtolaisoppi-

laiden lukumäärät tulevat yhä kasvamaan ja ongelmakenttä vaikeutuu ja laajenee entisestään ellei tehokkaiisiin toimenpiteisiin mitä kiireimmin ryhdytä.

Äidinkielen (suomi) hallinnan mittaaminen

Koehenkilöiden äidinkielen hallintaa mitattiin Suomessa standardoidulla ITP-testillä (Kuusinen & Blåfield 1974 a; Kuusinen & Blåfield 1974 b). ITPA on kielen ja kommunikoinnin edellyttämien psykolinquististen kykyjen testi 3-9-vuotiaille lapsille. Suomessa standardoitu ITPA perustuu The Illinois Test of Psycholinguistic Abilities-nimisen amerikkalaisen testin vuonna 1968 julkaistuun uudistettuun laitokseen (Kirk, McCarthy & Kirk, 1968). Testin laatijoiden mukaan ITPA mittaa kielen ja kommunikaation psykologisten edellytysten tärkeimpiä tekijöitä, ja testiä voidaan käyttää kielellisen kehityksen yleisen tason arvioimisen lisäksi osoittamaan kehityksen kulkua kielen eri osa-alueilla. Ennen kaikkea testi on tarkoitettu mittariksi, jonka avulla oppimisvaikeuksien ja muiden kehityksessä havaittujen ongelmien diagnoosi voitaisiin toimeenpanna siten, että diagnoosi johtaisi ongelmien syiden kartoittamiseen, parannusohjelmien suunnitteluun, toteutukseen ja tulosten arviointiin (Kuusinen & Blåfield 1974 a). Tähän tutkimukseen valittiin ITPA-testistöstä neljä osatestiä siten,

	LUKILA I-II
Lukeminen	Sanavarastokoe Lukukoe
Kirjoitus	Sanelukoe
Laskento	Laskukoe Mek Laskukoe Probl

LUKILA-kokeiden reliabiliteetit vaihtelevat yksilötasolla .70 – .80 ja ryhmätasolla .98 – .99 (Tasola 1967; Tasola 1968). Koulumotivaation ja -sopeutumisen mittaamista varten laadittiin Ruotsin suomalaisluokkien oppilaiden vanhempien täytettä-

että Osgoodin (1957) esittämät kielen oppimisen ja käytön kolme pääprosessiavastaanotto, assosiointi ja puheilmaisu-tulivat katetuiksi. Tutkimuksessa käytetyt osatetit olivat Kuullun ymmärtäminen, Audiitiivinen järkeily, Kieliopillinen täydentäminen ja Puheilmaisu. Kyseisten testien keskimääräiset reliabiliteetit vaihtelevat .77-.95. Validiteeteistä todettakoon, että eri tutkimuksissa yleisimmät korrelaatiot koulumenestykseen vaihtelevat välillä .30 – .60. Yleisen älykkyytason kanssa osatestien korrelaatiot ovat keskimäärin .80 (Blåfield & Kuusinen 1974; Kuusinen & Blåfield 1974 b).

Koulusaavutusten sekä koulumotivaation ja -sopeutumisen mittaaminen

Koehenkilöiden koulusaavutuksia mitattiin Suomessa kehitetyllä ja standardisoidulla LUKILA-testistöllä, joka mittaa lukemisen, kirjoituksen ja laskennon taitoja oppivelvollisuuskoulun 1.-3. luokilla. Koesarjaan kuuluvat seuraavat kokeet, jotka esitettiin tämän tutkimuksen koehenkilöille:

LUKILA II-III
Sanavarastokoe
Lukukoe
Sanelukoe
Kirjoitusvirhekoe
Laskukoe Mek
Laskukoe Probl

väksi kyselylomake. Koulumotivaatiota ja -sopeutumista arvioitiin koulunkäyntihalukkuudella, kotitehtävien suorittamishalukkuudella, koulutovereihin ja opettajiin suhtautumisella sekä koulupeloilla.

Äidinkielen tutkimustuloksista

Taulukossa 1 on esitetty suomalaisluokkien, ruotsalaisilla luokilla koulua käyvien suomalaisten ja Suomen vertailuryhmän keskiarvot äidinkielen osatesteissä luokittain.

TAULUKKO 1.

Suomalais- ja ruotsalaisluokkien sekä Suomen vertailuluokkien äidinkielen testien keskiarvot luokittain

Lukutaso/muuttuja	Suomalaisluokat			
	Skövde X	Eskilstuna X	Karstula X	Ruotsalaisluokat X
1. luokka				
Kuullun ymmärtäminen	28.31	25.31	36.76	----
Kieliopillinen täydentäminen	29.68	27.70	37.54	----
Puheilmaisuus	28.68	29.25	30.12	----
Auditiivinen järkeily	26.51	25.77	33.93	----
	N = 37	N = 83	N = 41	
2. luokka				
Kuullun ymmärtäminen	26.48	24.23	34.42	23.00
Kieliopillinen täydentäminen	28.74	28.44	35.56	17.88
Puheilmaisuus	27.10	28.35	29.63	27.25
Auditiivinen järkeily	26.97	26.02	36.58	19.66
	N = 31	N = 43	N = 43	N = 32
3. luokka				
Kuullun ymmärtäminen	30.06	28.60	37.92	22.81
Kieliopillinen täydentäminen	34.76	30.91	36.98	18.19
Puheilmaisuus	32.55	32.40	30.24	27.76
Auditiivinen järkeily	32.97	27.44	37.92	21.76
	N = 33	N = 35	N = 51	N = 21

Suomen vertailuoppilaiden tulokset ovat kaikilla luokka-asteilla jokaisessa ITPA:n osatestissä paremmat kolmannen luokan Puheilmaisuutta lukuunottamatta. Ruotsalaisluokkien suomalaisten oppilaiden keskiarvot ovat selvästi huonoimmat. Yhteenvetona Ruotsin suomalaisluokkien (Skövden ja Eskilstunan suomalaisluokat yhdessä) ja Suomen vertailuluokkien välisistä äidinkielen tutkimustulosten vertailusta voidaan esittää:

- Karstulan koehenkilöryhmät ovat selviytyneet puheilmaisuuden testiä lukuunottamatta vähintään keskitasoisesti, kun tuloksia verrataan ITPA:n normeihin. Siksi Karstulan koehenkilöiden voidaan katsoa edustavan valituissa äidinkielen testeissä Suomen peruskoulun oppilaita luokilla 1-3.
- Ruotsin suomalaisluokkien oppilaat olivat äidinkielen taidossa selvästi jäl-

jessä Karstulan vastaavanikäisistä ja ITPA:n normikeskiarvoista. Pienimmäksi ero karstulalaisiin muodostui Puheilmaisuuden testissä, mutta siinä Suomen vertailuoppilaat menestyivät alle Suomen normien keskitason. Suurin jälkeenjääneisyys havaittiin kielen vastaanoton ja assosioinnin alueilla.

- Ruotsin suomalaisluokkien koehenkilöaines oli heterogeenisempää kuin Karstulan oppilasaines ITPA:n neljällä osatetillä mitattavien ominaisuuksien suhteen hajontojen ja varianssien tarkastelun perusteella.
- Älykkyys ja kotien sosioekonominen status eivät selitä ryhmien välille muodostuneita keskiarvotulosten eroja äidinkielen testeissä. Ne ovat lisänneet eroja, mutta niiden vakioiminen ei poista Ruotsin suomalaisluokkien ja Suomen vertailuryhmän äidinkielen testitulosten välisiä suuria eroja.

Ruotsin koehenkilöryhmien välisessä äidinkielen hallintaa mittaavien testitulosten vertailuissa havaittiin seuraava suuntaus:

- Ruotsalaisluokkien koehenkilöt ovat selviytyneet selvästi heikommin suomalaisluokkien oppilasryhmiin nähden.
- Ruotsalaisluokkien koehenkilöiden saavutukset eroavat eniten suomalaisluokkien vastaavista suorituksista kummallakin luokkatasolla Kielipöytätyössä täydentämisessä.
- Skövden keväällä 1977 testatut koehenkilöt ovat selviytyneet äidinkielen testeissä keskimääräisesti paremmin kuin ruotsalaisluokkien ja Eskilstunan koehenkilöt.
- Suomalaisluokkien keskinäinen vertailu paljasti keväällä 1975 testattujen oppilasryhmien huonommuuden.

- Ruotsalaisluokkien äidinkielen testien suuret hajonnat osoittavat kyseisten luokkien suomalaisen koehenkilöaineksen epäyhtenäisyyden suomalaisluokkien oppilaisiin verrattuna.
- Ruotsissa oloaika ei ole juuri vaikuttanut äidinkielen testituloksiin.

Yhteenvedona ruotsalaisluokkien ja Suomen vertailuluokkien oppilasryhmien äidinkielen testien vertailusta voidaan esittää:

- Ruotsalaisluokkien suomalaiset oppilaat olivat selvästi jäljessä kartulalaisista ja ITPA:n normien keskitasoisista suorituksista.
- Ruotsalaisluokkien koehenkilöt ovat onnistuneet suhteessa parhaiten kielen ilmaisua mittaavassa Puheilmaisuuden testissä.
- Suurimmaksi vertailtavien ryhmien välinen ero havaittiin kielen assosioinnin alueella.
- Ruotsalaisluokkien oppilasaines ei ole niin yhtenäistä kuin Karstulan toisen ja kolmannen luokka-asteen koehenkilöstö.

ITPA:n osatesteistä saadaan psykolingvistinen ikä, joka osoittaa tietyn raakapistemäärän saaneen lapsen psykolingvistisen kehityksen tason iän avulla. Elinikää huomattavasti matalampi tai korkeampi psykolingvistinen kokonaisikä tarkoittaa siis sitä, että lapsen psykolingvistinen kehitys on keskitasoista heikompaa tai korkeampaa. Psykolingvistisen iän normit on laskettu kaikille osatesteille erikseen 700 suomalaisen 3-9 vuotiaan lapsen testitulosten perusteella (Kuusinen & Blåfield 1974 b, 91-94).

TAULUKKO 2.

Ruotsin suomalais- ja ruotsalaisluokkien sekä Suomen vertailuluokkien tutkimusryhmien psykologivistiset iät äidinkielen hallintaa mittaavissa osatesteissä luokka-asteilla 1-3.

Luokkataso/muuttuja	Suomalais- luokat	Ruotsalais- luokat	Karstula
1. Luokka			
Elinikä (X)	<u>7 v 8 kk</u>		<u>7 v 7 kk</u>
Kuullun ymmärtäminen	5 v 4 kk		8 v 0 kk
Kieliopillinen täydentäminen	5 v 9 kk		8 v 4 kk
Puheilmaisuu	6 v 2 kk		6 v 4 kk
Auditiivinen järkeily	5 v 10 kk		7 v 6 kk
2. Luokka			
Elinikä (X)	<u>8 v 8 kk</u>	<u>8 v 8 kk</u>	<u>8 v 9 kk</u>
Kuullun ymmärtäminen	6 v 0 kk	5 v 6 kk	8 v 5 kk
Kieliopillinen täydentäminen	6 v 1 kk	5 v 2 kk	8 v 8 kk
Puheilmaisuu	5 v 11 kk	5 v 11 kk	6 v 8 kk
Auditiivinen järkeily	6 v 9 kk	5 v 8 kk	8 v 11 kk
3. Luokka			
Elinikä (X)	<u>9 v 8 kk</u>	<u>9 v 8 kk</u>	<u>9 v 10 kk</u>
Kuullun ymmärtäminen	7 v 2 kk	5 v 10 kk	9 v 7 kk
Kieliopillinen täydentäminen	8 v 0 kk	5 v 4 kk	9 v 4 kk
Puheilmaisuu	7 v 5 kk	6 v 2 kk	6 v 10 kk
Auditiivinen järkeily	7 v 2 kk	6 v 0 kk	9 v 7 kk

Suomalaisluokkien ensimmäisen luokka-asteen koehenkilöryhmä oli jäljessä Suomen standardisointiaineiston vastaavasta ikätasosta kehitysikävuosittain lausuttuna 1v.10kk.-2v.4kk. Karstulan vertailuryhmän koehenkilöt sitä vastoin olivat Kuullun ymmärtämisen ja Kieliopillisen täydentämisen testeissä edellä ikäluokkansa psykologivistisen iän keskitasoa. Auditiivisessa järkeilyssä he ovat menestyneet ikäluokkansa edellyttämällä tavalla. Puheilmaisun testissä Karstulan oppilaiden kehitysikäviivästymä oli yli vuoden. Toisella luokalla Ruotsin suomalaisluokkien oppilaiden keskimääräinen psykologivistinen jälkeenjääneisyys oli 1v.11kk-2v.9kk, ruotsalaisluokkien suomalaisen ryhmän 2v.9kk.-3v.6kk. ja Karstulan vertailuryhmän psykologivistiset iät osatesteissä vastasivat heidän keskimääräistä elinikänsä

Puheilmaisua lukuunottamatta, jossa jälkeenjääneisyys on kasvanut kahteen kehitysikävuoteen. Suomalaisluokkien ryhmällä suurin jälkeenjääneisyys oli Puheilmaisussa ja ruotsalaisluokkien Kieliopillisessa täydentämisessä. Kolmannella luokkatasolla suomalaisluokkien oppilasryhmän kehitysviivästymä oli 1.5-2.5 vuotta ja se osoittautui suurimmaksi Kuullun ymmärtämisessä ja Auditiivisessa järkeilyssä. Ruotsalaisluokkien suomalaisen oppilasryhmän psykologivistinen kehitysviivästymä oli kasvanut jo 3.5-4.5 vuoteen ja eniten jälkeenjääneisyyttä havaitaan Kieliopillisen täydentämisen osatesteissä. Karstulan kohderyhmä näyttää menestyneen oman elinikänsä mukaisesti muissa paitsi Puheilmaisun testissä, jossa kehitysikäviivästymä osoittautui kolmeksi vuodeksi.

Kaikki luokat huomioiden suomalaisluokkien oppilaat olivat jäljessä keskimäärin 1.5-2.5 kehitysvuotta eli kolmasluokkalaiset olivat suunnilleen Suomen ensimmäisten luokkien oppilaiden tasolla äidinkiessä. Ruotsalaisluokkien oppilaiden kehitysviivästymä oli niinkin suuri kuin 3-4.5 vuotta. Suomen vertailuryhmän koehenkilöt suoriutuivat äidinkielen psykolog-

vistisen kehitysviivästymän perusteella vähintään oman ikäluokkansa keskitasoa edellyttävällä tavalla Puheilmiasua lukuunottamatta, jossa kehitysviivästymä oli 1-3 vuotta. Karstulan koehenkilöt vaikuttivat hyvin hiljaisilta ja ujoilta, joten jännittäminen ja ujous selittänevät ainakin osan tästä jälkeenjääneisyydestä.

Koulusaavutuskokeiden tutkimustuloksista

Taulukosta 3 selviävät tutkimuksen kolmen pääryhmän koulusaavutuskokeiden keskiarvot.

TAULUKKO 3.

Ruotsin suomalais- ja ruotsalaisluokkien sekä D Suomen vertailuluokkien koulusaavutuskokeiden keskiarvot luokittain.

Luokkataso/ muuttuja	Karstula X	Suomalais- luokat X	Ruotsalais- luokat X
1. l u o k k a			
Sanavarastokoe	7.33	5.43	---
Sanelukoe	6.93	5.83	---
Mekaaninen laskukoe	6.26	5.85	---
Probleemalaskukoe	6.33	5.74	---
	N = 42	N = 101-120	
2. l u o k k a			
Sanavarastokoe	7.50	4.89	4.25
Lukukoe tulos	7.80	6.12	5.36
Lukukoe nopeus	7.77	6.19	6.36
Sanelukoe	7.27	5.86	4.14
Kirjoitusvirhekoe	7.52	6.35	5.67
Mekaaninen laskukoe	6.09	5.57	5.31
Probleemalaskukoe	6.39	5.88	5.25
	N = 44	N = 92-114	N = 12-32
3. l u o k k a			
Sanavarastokoe	6.75	5.01	4.00
Lukukoe tulos	7.84	6.51	5.80
Lukukoe nopeus	7.88	6.16	6.20
Sanelukoe	6.75	6.23	4.20
Kirjoitusvirhekoe	7.14	6.21	6.00
Mekaaninen laskukoe	6.06	5.72	5.74
Probleemalaskukoe	6.65	6.07	5.90
	N = 51	N = 76-92	N = 4-19

Suomalaisluokkien kohdalla koehenkilöiden lukumäärät eri testeissä ovat vaihdelleet. Toisella ja kolmannella luokkatasolla on käytetty samoja koulusaavutuskokeita (LUKILA II–III) ja ensimmäisellä luokkatasolla on omat koulusaavutuskokeensa (LUKILA I–II). Suomen vertailuryhmä on saavuttanut kaikilla luokka-asteilla jokaisessa kokeessa paremmat keskiarvotulokset. Muutamaa poikkeusta lukuunottamatta heikoimmin ovat menestyneet ruotsalaisluokilla olevat suomalaiset siirtolaisoppilaat.

Ruotsin suomalaisluokkien ja Suomen vertailuluokkien koehenkilöiden koulutusaavutuskokeiden keskiarvotulosten vertailu paljasti seuraavaa:

- Karstulan koehenkilöt ovat menestyneet selvästi paremmin kaikilla luokilla Sanavarstokokeessa, jossa ryhmien välinen ero on kaikkein suurin, Lukukokeissa sekä Kirjoitusvirhekokeessa. Myös Sanelukokeessa kahdella ensimmäisellä luokka-asteella vertailtavien ryhmien keskiarvot eroavat tilastollisesti erittäin merkittävästi.
- Vähäisimmäksi Suomalaisluokkien ja Karstulan oppilasryhmien keskiarvojen ero muodostui Laskukokeissa.
- Älykkyydellä näytti olevan jonkin verran vaikutusta ensimmäisen luokkatason koulusaavutuskokeiden tuloksiin. Älykyyden vakioiminen kavensi ryhmien välisiä eroja ja tilastolliset erot Sanelukokeessa ja Probleemalaskukokeessa pienenevät.
- Karstulan ylempien sosiaaliluokkien koehenkilöiden poisjättäminen koulusaavutuskokeiden vertailusta pienensi suomalaisluokkien ja Suomen vertailuryhmän eroja etenkin Sanavarstokokeessa. Tilastolliset erot laskukokeissa pienenevät. Siitä huolimatta erot jäivät suuriksi edelleen.
- Skövden suomalaisluokkien ja Karstulan vertailuluokkien LUKILA–kokeiden suoritusten erot ovat selvästi pienemmät kuin Eskilstunan ja Karstulan tutkimusryhmien vastaavat erot.

Ruotsalaisluokkien suomalaisten ja Karstulan oppilaiden koulusaavutustulosten välisessä tarkastelussa havaittiin:

- Suomen vertailuryhmän LUKILA–kokeiden 2. ja 3. luokan yhdistetyt keskiarvotulokset olivat kaikissa kokeissa paremmat.
- Suurimmat erot vertailtavien ryhmien välille muodostuivat Sanavarasto- ja Sanelukokeessa ja pienimmät Mekaanisessa laskukokeessa.
- Eri luokka-asteiden tarkastelussa toisella luokalla keskiarvojen erojen tilastolliset merkitsevyydet olivat samantyyppiset kuin luokka-asteiden yhteenlasketujen keskiarvojen vertailussa. Kolmannella luokalla ruotsalaisluokkien oppilaiden vähäinen LUKILA-kokeiden suorittaneiden lukumäärä vaikeuttaa johtopäätösten tekoa. Vain laskukokeissa oppilaita oli enemmän. Mekaanisessa laskukokeessa ryhmien välille ei muodostunut tilastollisesti merkitseviä eroja, Probleemakokeessa ero oli oireellinen.

Lukukokeen nopeutta lukuunottamatta suomalaisluokkien toisen ja kolmannen luokkatason keskiarvotulokset havaitaan paremmiksi kuin ruotsalaisia luokkia käyvien oppilaiden. Lukukokeesta on todettava, että ilmeisesti ruotsalaisluokkien koehenkilöt eivät ole ymmärtäneet lukemaansa, vaan vastaukset ovat suurimmaksi osaksi olleet arvailuja. Sanelukokeessa keskiarvojen eroksi muodostuu tilastollisesti erittäin merkittävä, Sanavarastokokeessa, Lukukokeen tuloksessa ja Probleemalaskukokeessa keskiarvot eroavat tilastollisesti melkein merkittävästi. Muiden kokeiden keskiarvojen välille ei synny tilastollisia merkitsevyyksiä. Suomalaisluokkien kokeiden hajonnat ovat kaikissa kokeissa korkeammat. Koulusaavutuskokeet ovat olleet liian vaikeita ruotsalaisluokkien oppilaille, joten hajonnatkin ovat jääneet pieniksi. Lisäksi ruotsalaisluokkien oppilaita oli vähän, mikä sekin selittää hajontojen vähäisyyttä.

Koulusaavutuskokeiden ohjeiden mukaan on suositeltavaa laskea viiden kokeen normiarvojen summa, jota voidaan käyttää oppilaan yleistason mittana. Mittaluku ilmoittaa melko hyvin oppilaan yleisen koulumenestyksen, joka useissa tapauksissa vastaa myös oppilaan lahjakkuustasoa. Suomessa tätä menettelyä on käytetty heikkotasoisien oppilaiden seulontaan. Heikkotasoisien ryhmään katsotaan oppilaat, joiden viiden

kokeen (Sanavarasto- ja Sanelukoe, laskekokeet sekä Lukukokeen tulos) summa on 20-25. Tämä merkitsee sitä, että oppilas on saanut kaikissa kokeissa normiarvon 4 tai 5. Suomessa tutkimusten mukaan 3.8 % oppilaista jää kyseiselle tasolle (Tasola 1967, 19-22; Tasola 1968, 19-20) Tällä menettelyllä tarkasteltiin myös tämän tutkimuksen pääkohderyhmiä. Tulokset näkyvät taulukossa 4.

TAULUKKO 4.

Tutkimuksen pääryhmien viiden koulusaavutuskokeen normiarvojen summat

Luokka-aste	Karstula	Suomalaisluokat	Ruotsalaisluokat
1. lk	34.23	30.02	---
2. lk	35.02	28.39	25.28
3. lk	34.09	29.19	26.04

Kuten taulukosta 4 havitaan ruotsalaisluokkien suomalaiset koehenkilöt ovat lähimpänä kriittistä rajaa 25 etenkin toisella luokalla. Tilanne ei olisi niin hälyttävä, jos ruotsalaisluokilla koulua käyvien oppilaiden ruotsin kieli olisi lähes normaalisti kehittynyt. Kuitenkin heidän ruotsin kielen tulokset osoittautuivat selvästi keskitasoa heikommiksi (Lasonen 1978 b)

Suomalaisluokkien oppilaiden koulumotiivaatio ja -sopeutuminen

Vanhempien vastausten perusteella Skövden ja Eskilstunan suomalaisluokkien oppilaiden koulunkäyntihalukkuus on hyvä. Suurin osa oppilaista lähtee mielellään aamuisin kouluun. Koulunkäyntihaluttomuutta esiintyy vain harvoin tai ei koskaan. Eri paikkakuntien välillä ei ole eroa koulunkäyntihalukkuudessa. Koulupelkojen esiintyminen on harvinaista kummallakin ryhmällä vanhempien mukaan. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että oppilaiden vanhemmat ovat peitelleet lastensa koulupelkoja ja koulunkäyntihaluttomuutta, koska kysyttäessä pelkojen ja haluttomuuden syitä, 74 oppilaan kohdalla

ilmaistiin koulutovereihin, koulutehtäviin tai johonkin muuhun liittyviä syitä. Yleensä vanhemmat näyttävät antavan positiivisemmän kuvan sekä itsestään että lapsistaan (kysymyksessä saattaa olla jonkinlainen minän puolustusmekanismi). Koulukyyditysten aikana tapahtuu tyttöjen kiusaamista, ja suomalaisluokkien oppilailla on tavallista enemmän kyydityksiä, koska oppilaat on usein kerätty ympäri kaupunkia. Kyselystä ei selvinnyt, ketkä koulutovereista (suomalaiset, ruotsalaiset) ovat pääasiallisena syynä koulutovereihin liittyviin pelkoihin.

Eskilstunan oppilaat pitivät koulunkäyntiä helpompana kuin Skövden suomalaisluokkien oppilaat. Skövdessä suomalaisopettajien keskuudessa on aina painotettu kotitehtävien merkitystä ja kognitiivisia taitoja. Tämä saa kenties Skövden suomalaiset oppilaat pitämään koulunkäyntiä vaikeampana kuin Eskilstunan oppilaat, joiden keskuudessa kognitiivisuus ei ehkä korostu niin paljon. Tietenkään ei tulisi unohtaa tärkeitä affektiviivisia ja psykomotorista komponenttia. Kotonaan kouluasioista Es-

kilstunan oppilaat kertoilevat Skövden oppilaita useammin. Asia saattaa olla yhteydessä koulunkäynnin vaikeuteen. Yleensä opettaja ei moitita juuri lainkaan, mutta koulutovereita useammin, Koulutovereihin liittyvä koulupelokkuushan oli yleisin syyryhmä koulupelkojen aihetta kysyttäessä. Lähes puolet oppilaista suorittaa kotitehtävänsä mielellään. Ruotsissa vältetään kotitehtäviä etenkin ala-asteilla. Suomalaisluokkien oppilaiden kotitehtävät ovat siis Ruotsin peruskoulussa poikkeava muoto, joten se saattaa muodostua myös motivoituksi tekijäksi. Omakohtaisen kokemuksen perusteella havaitsin, etteivät oppilaat pitäneet niitä vastenmielisinä vaan pikemmin päinvastoin. Vanhemmat ilmoittivat valvovansa lastensa kotitehtävien suorittamista useita kertoja viikossa, mutta tässäkin vanhemmat ovat ehkä hieman liioitelleet. Suuri osa heistä käy vuorotyössä, joten aikaakaan ei aina jää lasten koulutehtävistä huolehtimiseen. Lisäksi lomakkeet palautettiin koulujen kautta, ja vanhemmat halusivat ehkä esittää positiivisemmin koulutehtävien suorittamisen valvomisen. Yleensä on sanottava, että ne vanhemmista, jotka asettavat lapsensa suomalaiselle luokalle, asennoituvat äidinkieliiseen opetukseen erittäin myönteisesti ja ottavat innokkaasti osaa suomalaisluokkien opettajien järjestämiin koulunkäyntiä koskeviin tilaisuuksiin. Suuri huolenaihe vanhemmilla on ollut juuri siirtyminen ruotsalaisille luokille neljännen luokan alkaessa. Tätä siirtymävaihetta on yleensäkin pidetty kriittisenä. Suomalaisen luokkien oppilaat Skövdessä ja Eskilstunassa vaikuttavat hyvin motivoituneilta ja sopeutuneilta koulunkäynnissä suomalaisilla luokilla. Eroja eri paikkakuntien suomalaisluokkien oppilaiden välillä ei juuri ilmennyt. Ainakin tässä seikassa suomalaisluokkien toiminnalla on saavutettu myönteisiä tuloksia. Useissa vähemmistöryhmien keskuudessa suoritetuissa tutkimuksissa äidinkielisellä opetuksella on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia itseluottamukseen ja minäkäsitykseen (esimerkiksi Chester 1976; Fisher 1974; John & Horner 1971; Modiano 1972).

Pohdintaa

Suomen vertailuryhmä menestyi äidinkielen testeissä huomattavasti paremmin kuin Ruotsista valitut ryhmät. Ruotsissa olevien koehenkilöiden äidinkielen kehitysviivästä oli suuri suomenkielisestä ala-asteen opetuksesta huolimatta. Kuitenkin voitiin todeta äidinkieliopetuksen vaikuttavan edullisesti. Selvästi heikommassa asemassa suomen kielen suhteen olivat ruotsalaisia luokkia käyvät suomalaiset lapset. Lisäksi heidän ruotsin kielen taitonsa jäi alle ruotsalaisten vastaavanikäisten keskitason. Äidinkielen taantumisen seurauksena ruotsin kielen taito ei ollut vastaavasti kasvanut. Samansuuntaisiin tuloksiin päätyi myös Toukomaan (1975) Olofströmin ja Göteborgin tutkimuksissa. Ruotsista valituista ryhmistä äidinkielen testeissä menestyivät parhaiten Skövden suomalaisluokkien koehenkilöt. Syynä tähän saattaa olla myös se, että useat Skövden suomalaisluokkien oppilaista olivat käyneet suomenkielisiä esikouluja. Muissakin tutkimustuloksissa suuntaus oli samanlainen: suomalaisluokilla parhaimmin suoriutuivat Skövden jälkimmäisellä kerralla testatut koehenkilöt ja heikommin Skövden kevään 1975 koehenkilöt. Eskilstunan koeryhmät saavuttivat lähes kaikissa testeissä matalammat pistemäärät kuin Skövden 1977 koehenkilöt. Ilmeisesti suuremmalla paikkakunnalla siirtolaiskoululaisten ongelmat ovat suuremmat. Suomalaisen peruskouluun tulevien oppilaiden äidinkielen psykologivastaisen jälkeenjääneisyyden on todettu olevan jo 1-2 kehitysvuotta (Toukomaan & Skutnabb-Kangas 1977). Nyt tutkittujen suomalaisluokkien oppilaiden psykologivastaiseksi jälkeenjääneisyydeksi osoittautui 1.5-2.5 kehitysvuotta. Tästä on pääteltävissä, että puhtaan äidinkieliopetuksen ansiosta äidinkielen jälkeenjääneisyys ei sanottavimmin kasva. Sen sijaan ruotsin kielellä opettettujen lasten suomen kielen psykologivastaisen jälkeenjääneisyyden todettiin olevan jo 3-4.5 kehitysvuotta. Muuallakin on osoitettu äidinkiellellä annettavan opetuksen

vaikuttavan edullisemmin kuin vieraalla kielellä tapahtuvan kaksikielisessä ympäristössä asuvien lasten kielitaitoon ja muihin saavutuksiin (esimerkiksi Andersson 1975; Andersson & Boyer 1970; John & Horner 1971; Malherbe 1967).

Äidinkielen taidon kehittymistä haittaa koko ajan kilpailevan vieraan kielen vaikutus. Lähes koko ympäristö on ruotsinkielistä (osa leikkiveriteita, radio, televisio ja lehdistö). Oppilaan on ehkä vaikea tottua puhtaaseen suomenkieliseen opetukseen. Voidaan ajatella, että osa ala-asteen opetusta kuluu totuttautumisessa suomenkieliseen opetukseen. Kun oppilaat ovat tottuneet ja sopeutuneet äidinkieliseen opetukseen, he joutuvat siirtymään keskiasteen alkaessa ruotsalaisille luokille. Ainakin kokeilumielessä suomenkielistä opetusta tulisi jatkaa keskiasteen loppuun saakka (6. luokan loppuun). Unesco (1972) on suositellut vähemmistöryhmien lapsille äidinkielistä kouluopetusta kuuden vuoden ajan ennen siirtymistä toisella kielellä tapahtuvaan opetukseen. Lisäksi äidinkielen opetuksen tulisi alkaa jo esikoulussa. Ruotsissa siirtolaisoppilaiden äidinkielistä opetusta ovat painottaneet muiden muassa Hansegård (1968) ja Malmberg (1971).

Ruotsissa asumisajan vakioiminen ei muuttanut Ruotsin tutkimusryhmien välisiä erojen tilastollisia merkitsevyyksiä. Ruotsissa asumisajalla ja äidinkielen testituloksilla oli sellainen riippuvuus, että mitä vähemmän aikaa koehenkilö oli asunut Ruotsissa, sen paremmin hän menestyi äidinkielen testeissä. Kriittinen raja näytti olevan kolme vuotta. Vähemmän kuin kolme vuotta Ruotsissa asuneet saavuttivat korkeimmat pistemäärät äidinkielen testeissä. Yli kolme vuotta asuneiden (3-6 v. ja yli 6 v.) ITPA:n testitulosten vertailu ei osoittanut erojen tilastollisia merkitsevyyksiä. Äidinkielen taito näyttää taantuvan siis suhteellisen nopeasti vieraskielisessä ympäristössä. Kuitenkaan Ruotsissa asumis-

ajan vakioiminen ei poistanut Ruotsin tutkimusryhmien välisiä eroja äidinkielen testeissä, vaikka se hieman kavensikin niitä. On huomattava, että vähemmän kuin kolme vuotta asuneita koehenkilöitä oli vain 32 ja yli kolme vuotta Ruotsissa asuneita 296. Toukomaan (1975) osoitti suomen kielen taidon taantuvan huomattavasti jo parin Ruotsissa asutun vuoden jälkeen. Karstulan ylempien sosiaaliluokkien lasten poisjättäminen kavensi hieman Ruotsissa olevien ja Suomen koehenkilöiden välisiä eroja, mutta ei muuttanut erojen tilastollisia merkitsevyytasoja. Tämä tukee Bernsteinin (1971) käsityksiä eri sosiaaliluokkien käyttämästä kielestä. Vaikka älykkyys (1. luokalla) ja vanhempien sosio-ekonominen status vakioitiin Ruotsin suomalaisluokkien ja Suomen vertailuryhmien väliset erot jäivät edelleen erittäin suuriksi. Tästä on pääteltävä, että Ruotsin suomalaisten koehenkilöiden heikot tulokset johtuvat Ruotsiin muuton mukanaan tuomista seurauksista.

Tutkimuksessa äidinkielen taitoja mitattiin ITPA-testistöllä, jota voidaan pitää luotettavana äidinkielen taitojen mittarina. Kuitenkin ITPA:n puutteena on kielen vastaanoton ja puheilmaisun automaattisten toimintojen mittaaminen. Lisäksi testi ei mittaa lukemisen ja kirjoittamisen taitoja. Siksi koehenkilöille esitettiin LUKILA-kokeet. Niiden suorittaminen katsottiin tarpeelliseksi koehenkilöiden äidinkielen lukemis- ja kirjoitustaitojen mittaamiseksi. LUKILA:n reliabiliteettiarvot ovat korkeita ryhmätasolla. Tässä tutkimuksessa käytettiin nimenomaan ryhmien keskiarvoja. Koulu-saavutustulokset osoittautuivat ITPA:n tulosten suuntaisiksi. Kokeissa, missä vaaditaan äidinkielen taitoja, Ruotsissa asuvat koehenkilöt menestyivät heikosti, mutta nonverbaalisessa laskukokeessa sen sijaan Suomen vertailuryhmien mukaisesti. Heikoimmat suoritukset havaittiin jälleen ruotsalaisluokkien suomalaisilla oppilailla.

Vähemmistöryhmien lasten on todettu suuntautuvan affektiivisesti opettajia kohtaan

(esimerkiksi Gallagher 1969; Yee 1968). Tässä tutkimuksessa tätä aluetta tarkasteltiin Ruotsin suomalaisluokkien koehenkilöiden koulumotivaatiolla ja -sopeutumisella. Vanhempien arviointien perusteella oppilaat olivat yleensä motivoituneita ja sopeutuivat hyvin koulunkäyntiin suomalaisilla luokilla. Myös suomalaisten luokkien opettajat vahvistivat saman.

Tutkimus osoitti Ruotsin suomalaisten siirtolaisoppilaiden koulutuksen ongelmallisuuden, suuren kehitysviivästymän äidinkielen hallinnassa ja heikot koulusaavutustulokset opetusmuodosta riippumatta. Ongelma koskettaa ennen kaikkea Ruotsin, mutta myös Suomen yhteiskuntaa. Tutkimustulokset tukevat ja kokoavat aikaisempia suomalaisiin siirtolaisoppilaisiin kohdistuneita tutkimuksia sekä tuovat esille myös uusia näkökohtia.

- Andersson, T. (1975) A proposed investigation of preschool biliteracy. Austin, Texas: Author.
- Andersson, T. & Böyer, M. (1970) Bilingual schooling in United States. Educational development laboratory, Austin, Texas.
- Bernstein, B. (1971) Class, codes, and control (2 vols.) London: Routledge and Kegan Paul.
- Blåfield, L. & Kuusinen, J. (1974) Suomalaisen ITPA:n psykometriset ominaisuudet. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja no 241. Jyväskylä.
- Chester, C. (1976) Social and psychological implications of bilingual literacy. Teoksessa Simoes, A., The bilingual child. New York: Academic Press.
- Fisher, R. (1974) A study of non-intellectual attributes of children in first grade bilingual-bicultural program. The Journal of Educational Research, Vol. 67, Nr. 7, 323-328.
- Gallagher, J.J. (1969) Teaching the gifted child. Boston: Allyn and Bacon.
- Hansegård, N.E. (1968) Tvåspråkighet eller halv-språkighet. Stockholm: Aldus/Bonnier.
- John, V.P. & Horner, V.M. (1971) Early childhood bilingual education. Wis. Menasha: Modern Language Association of America.
- Kirk, S.A., McCarthy, J.J. & Kirk, W.D. (1968) Illinois Test of Psycholinguistic Abilities. Urbana: University of Illinois Press.

- Kuusinen, J. & Bååfield, L. (1974 a) Suomalaisen ITPA:n faktorirakenne. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja no. 225 Jyväskylä.
- Kuusinen, J. & Blåfield, L. (1974 b) Psykolingvivististen kykyjen testi ITPA. Testaajan opas. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja no. 234. Jyväskylä.
- Lasonen, K. (1978 a) Ruotsin suomalaiset siirtolaisoppilaat. Osa I Teoreettinen viitekehys. Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteen laitoksen julkaisuja. Raportti no. 65.
- Lasonen, K. (1978 b) Ruotsin suomalaiset siirtolaisoppilaat. Osa II Empiirinen tutkimus. Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteen laitoksen julkaisuja. Raportti no 66.
- Malherbe, E.G. (1967) Commentaries. Teoksessa Kelly, L.G. (ed.), Description and measurement of bilingualism: An international seminar University of Moncton, June 6-14, 1964. Published in association with Canadian National commission for Unesco by University of Toronto Press.
- Malmberg, B. (1971) Språkinläring. Stockholm: Aldus/Bonniers.
- Modiano, N. (1972) Bilingual education for children of linguistic minorities. Teoksessa S.K. Ghosh (Ed.), Man, language, and society. The Hague: Mouton.
- Osgood, C.E. (1957) Motivational dynamics of language behavior. Teoksessa Jones, M.R. (ed.), Nebraska symposium on motivation. Lincoln, Neb.: University of Nebraska Press.
- Tasola, O. (1967) Koesarja LUKILA I-II ja LUKILA II-III. Lukemisen, kirjoituksen ja laskennon koulukokeita kansakoulun alasteelle. Opettajan ohjekirja. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja no 30 A. Jyväskylä.
- Tasola, O. (1968) Koesarja LUKILA I-II ja LUKILA II-III. Ohjeita kokeiden käytöstä. Opettajan ohjekirja, liite 1. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja no 30 B. Jyväskylä.
- Toukoma, P. (1975) Siirtolaisoppilaan kielitaito ja koulumenestys. Siirtolaistutkimuksia 10. Työvoimaministeriö. Suunnitteluosasto.
- Toukoma, P. & Skutnabb-Kangas, T. (1977). The intensive teaching of the mother tongue to migrant children at pre-school age. Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia no 26.
- Unesco (1972) The role of linguistics and sociolinguistics in language education and policy. Paris: Unesco.
- Yee, A.H. (1968) Source and direction of causal influence in teacher-pupil relationships. Journal of Educational Psychology, 59, 275-282.